

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

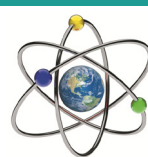

№8
2025

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M A KTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 520 sahifa,
1-avgust, 2025-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Woosyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F.O. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalarini tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F.O. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – doctor of philosophy (PhD) in psychology

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

“Maktabgacha va maktab ta’limi” jurnali O‘zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo‘yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo‘yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta’limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo‘yicha
ro‘yxatdan o‘tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Zamonaviy maktabgacha ta'lim tashkiloti direktori modeli: tizimli boshqaruv yondashuvi asosida shakllanishi.....	14
Abdullayeva Nafisa Shavkatovna, Maraimova Muxtabar Pulatovna	
O'smirlardagi nevroz holatining psixologik xususiyatlari.....	20
Abduraximov Doniyor Abdusaid o'g'li	
Ta'lim siyosati va o'qituvchilarning kasbiy rivojlanishi: xalqaro tajriba va o'zbekistonda amaliyot taqqoslamasi.....	25
Ahadova Mushtariybonu Akmal qizi	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishning hozirgi holati va o'ziga xosligi	30
Beknazarova Muxlisa O'tkir qizi	
Ta'lim sifatini oshirishda "Barkamol avlod" bolalar maktablarining zarurati va ahamiyati	33
Eshmuminova Oybarchin Botirovna	
Bolalarda nutq kamchiliklari: etiologiya, rivojlanish dinamikasi va erta aralashuv	39
Isayeva Mushtariy Alisher qizi	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarini kitobxonlikka o'rgatish usullari	44
Maydonova Saboxat Sadulloyevna	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida kitobxonlik vositasida badiiy adabiyot namunalari qiziqishni shakllantirishning o'ziga xos jihatlari.....	48
Mingbayeva Barno Ubaydullayevna	
Pedagogical Characteristics in Enhancing Speaking Skills of Esp Learners in English Language Classes Through Digital Technologies.....	52
Pardayeva Zulaykho Yusubjonovna	
Nutq buzishlarida uchraydigan idrok jarayonining o'ziga xos xususiyatlari	55
Ruziyeva Guzal Shuxrat qizi	
"Biologik savodxonlik" tushunchasi zamonaviy ta'lim paradigmasi kontekstida	59
Umaraliyeva Mamura Tashxodjayevna	
O'qituvchi faoliyatida kasbiy madaniyatning o'rni	65
Umarova Feruzabonu Bobir qizi	
Gamifikatsiyalangan jismoniy tarbiya mashg'ulotlarining 11–12 yoshli o'quvchilarda emotsional barqarorlikka amaliy ta'siri.....	68
Tojiyev Baxriddin Baxtiyorovich	
O'quvchi yoshlarni milliy qadriyatlar va an'analarga hurmat ruhida tarbiyalashning nazariy asoslari	72
Isokov Ravshanbek Ulug'bek o'g'li	
Media va axborot savodxonligi 21-asr pedagoglarning asosiy kompetensiyasi sifatida.....	76
Boypolvonov Barot Djonqobulovich	
Bo'lajak ingliz tili o'qituvchilarining leksik kompetensiyasini takomillashtirishning lingvistik va lingvometodik talqini.....	81
Ismoilova Zarnigor Raximjon qizi	
O'quvchi yoshlarni milliy qadriyatlar va an'analarga hurmat ruhida tarbiyalashning nazariy asoslari	86
Isokov Ravshanbek Ulug'bek o'g'li	
Pedagogik faoliyatda stress namoyon bo'lishiga ijtimoiy omillarning ta'siri	90
Jumanova Ug'loy Sodiqjonovna	
Oliy ta'lim muassasalarida nomutaxassislik yo'nalishlarida ingliz tilini o'qitishni takomillashtirish.....	96
Koshayeva Sansabila Kamiljanovna	
Ijtimoiy-ekologik madaniyatni rivojlantirishda xalqaro tajribalar va ta'lim jarayonining o'rni.....	100
Mamajonova Fotimaxon O'ktamovna	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kreativ kompetentligini rivojlantirishning ahamiyati	105
Murodova Madina Karim qizi	
Elektrotexnika va elektronika fanini o'qitishning zamonaviy metodlari	108
Ortiqov Mironshoh Sodiqovich	

Bo'lajak ingliz tili o'qituvchilarining kasbiy kompetensiyasini takomillashtirishda Blended learning texnologiyasini O'zbekiston oliy ta'lim tizimiga tatbiq etish.....	110
Pakirdinova Sharofat Abdumutaljonovna	
O'zbekistonda ta'lim sohasi bo'yicha strategik dasturlarni ishlab chiqish istiqbollari.....	115
Quronboyeva Mavluda Bahodirovna	
Xalqaro baholash dasturlari va neyropedagogika	120
Sidiqova Yulduz Sobirovna	
6-sinf o'quvchilarida matn bilan ishlash ko'nikmasini shakllantirish metodikasi	123
Xamroyeva Dilnoza Jahongir qizi	
Talabalarda pedagogik qobiliyatlarni shakllantirishda pedagogik texnologiyalarning ahamiyati	128
Yusupov Ulug'bek Kadirovich	
Adabiy ta'lim jarayonida o'quvchi ma'naviy kamolotini ta'minlashda motivatsiya uyg'otish texnologiyalarini takomillashtirish	132
F. Zaynabuddinov	
Развитие поликультурной компетентности студентов в образовательной среде вуза	135
Киреева Эльвина Фларитовна	
Yoshlarni vatanparvarlik ruhida tarbiyalashda pedagogik xususiyatlar	140
Sanayev Gayrat Shermuxamedovich	
Maktabgacha yoshdagi bolalar muloqot madaniyatini tarbiyalashning pedagogik mexanizmlarini takomillashtirish	144
Boybo'riyeva Saodat O'ralovna	
Kattalar ta'limi texnologiyasi: muammolar, yondashuvlar va rivojlanish yo'nalishlari	148
Davletova A.	
Yangi O'zbekistonda inklyuziv ta'limni rivojlantirishning huquqiy asoslari	152
G'aniyeva Gulrux Tavakkaljon qizi	
Innovatsion ta'lim texnologiyalari asosida bo'lajak o'qituvchilarni ma'naviy-axloqiy sifatlarini rivojlantirish	156
Madmarova Gulchexra Qodirovna	
O'lkashunoslik materiallarining oliy ta'lim jarayonida tarbiyaviy salohiyatini ochib berish	160
Mamajonov Mo'minjon	
Muhandislik grafikasi darslarida o'quv faoliyatining shaxsga yo'naltirilgan innovatsion modeli	165
Mamasidikova Gulnora Muhammad qizi	
Sun'iy intellektga asoslangan ta'limiy resurslarning pedagogik imkoniyatlari.....	169
Muhiddinov Muhiddin Nuriddin o'g'li	
Ijod maktablari o'quvchilarining badiiy-ijodiy kompetensiyasini rivojlantirishda interfaol metodlarning ahamiyati.....	173
Nurmatova Shohistaxon Muhammadjonovna	
Voleybolchi qizlarni tayyorlashning differensial vositalaridan foydalanish zarurligini, ularning o'yin amplusini hisobga olgan holda aniqlash usullari	178
Odilova Feruzaxon Valijon qizi	
PIRLS baholash tizimini qo'llash vositasida mustaqil o'qishga o'rgatishda IMEN texnologiyalaridan foydalanish.....	184
Olimjonova O'g'ilxon Abdurasul qizi	
Yoshlar o'rtasida internet qaramligi va ijtimoiy izolyatsiya zamonaviy Maugli sindromining klinik ko'rinishlari	188
Polvanov Rasulbek Baxtiyarovich	
Boshlang'ich maktabda o'zbek tili darslarida differensial ta'limdan foydalanishning pedagogik shart-sharoitlari	192
Rasulova Nozigul Abdivahid qizi	
Ona tili va o'qish savodxonligi darslarida boshlang'ich sinf o'quvchilarining nutqini takomillashtirish	196
Sharfova Nilufar Ilhom qizi	
Xalqaro baholash dasturlari asosida ta'lim samaradorligini oshirishning pedagogik shart-sharoitlari (PIRLS misolida).....	200
Tuxtasinova Munira Ibragimovna	
Fransuz tili darslarida tabiatshunoslik atamalarini boshlang'ich sinflarda shakllantirish va o'rgatishning o'ziga xos xususiyatlari.....	204
Umarova Madinabonu Bahodir qizi	

O'smir psixologik salomatligini barqarorlashtirishda art-terapiyadan foydalanishning imkoniyatlari	208
<i>Yusupxodjayeva Umida Baxodir qizi</i>	
Nofillologlarni (filolog bo'lmaganlarni) kasbiy aloqa madaniyatiga o'rgatish maqsadida zamonaviy ingliz tilining lingvometodik tahlili.....	214
<i>Zarina Itolmasova</i>	
Forsayt va qaror qabul qilishni bog'lovchi kognitiv komponentlar.....	219
<i>Hasanova Sumanbar Hamroqulovna</i>	
Разработка и внедрение виртуальных лабораторных работ по биохимии для студентов фармацевтических факультетов.....	222
<i>Мамадалиева Зарина</i>	
Abduqodir Shakuriyning ta'lim va tarbiya haqidagi umumiy qarash va g'oyalari: chuqur tahlil	226
<i>Ashurova Dilrabo Isroil qizi</i>	
Bo'lajak pedagoglarda ijtimoiy-madaniy kompetentlikni rivojlantirish metodikasini takomillashtirish tizimi ..	230
<i>Jakbarova Zarifaxon Solijon qizi</i>	
Badiiy-estetik qobiliyat tuzilmasi va uning rivojlanishiga ta'sir etuvchi omillar	233
<i>G. S. Kaxarova</i>	
Umumta'lim maktablarida informatika o'qitish asosida ta'limni raqamlashtirishning metodologik asoslari...	236
<i>Mamajanov Rakhmatilla Yakubjanovich</i>	
Shaxsda ma'naviy intellektni rivojlanishiga qadriyatlar yo'nalganligining ta'siri.....	240
<i>Mirxoliqova Charos Xabibullayevna</i>	
O'qituvchilarning sun'iy intellekt bo'yicha kompetentligini rivojlantirishda metodik yondashuv	244
<i>Najmetdinova Nargiza Sayfetdinovna</i>	
Islarning ma'noliligi va ularni o'qitishda lingvopedagogik yondashuvlar	252
<i>Sanakulov Zayniddin Ibodullayevich</i>	
Fitnes-aerobika mashqlaridan foydalangan holda sog'lomlashtirish mashg'ulotlari uslubiyati.....	258
<i>Shaxriddinova Laylo Nurxonovna</i>	
Raqamli ta'lim texnologiyalarining didaktik va "learning analytics"ning nazariy asoslari	262
<i>Sulaymanov Zulqaynar Rajabali o'g'li</i>	
Esse yozishni o'rgatishda zamonaviy metodlar.....	268
<i>Xamroyeva Dilnoza Jahongir qizi</i>	
Iqtisodiy matnlar tarjimasini o'rgatishda raqamli simulyatsiya va virtual reallik (VR) texnologiyalaridan foydalanish imkoniyatlari.....	272
<i>Xujanazarova Nozima Omonjonovna</i>	
Yoshlarni harbiy vatanparvarlik ruhida tarbiyalashning ilmiy metodologik asoslari	275
<i>Axmedov Nodir Sadir o'g'li</i>	
Talaba-yoshlarda qo'shiq ijrochilik san'atini shakllantirishning zamonaviy pedagogik xususiyatlari: ta'lim islohotlari kontekstida yondashuv.....	279
<i>Begisbay Temirbayev</i>	
Xorijiy davlatlarda biologiya o'qituvchilarini tayyorlash tajribasi va uni O'zbekiston sharoitida qo'llash imkoniyatlari.....	283
<i>Hayitov Abdirasul Eshdavlatovich</i>	
Texnika oliy ta'lim muassasalari talabalariga umumiy fizika kursini o'qitishda virtual laboratoriyalarning ahamiyati.....	286
<i>Abdurakibov Akmal Abdugaparovich</i>	
Ixtisoslashtirilgan maktab o'quvchilarining gapirish va yozish ko'nikmalarini rivojlantirishda yangi – "instruksional texnologiya" va sun'iy intellektga tayanib o'qitish metodologiyasi.....	290
<i>Abrorxo'ja Muminxo'jayev Muksumxodjayevich</i>	
Jaloliddin Rumiy fikrlarining hozirgi yoshlarga ta'siri	296
<i>Allayarov Doniyor Islom o'g'li</i>	
Zamonaviy pedagogik texnologiyalar asosida o'quvchilarda tanqidiy fikrlashni rivojlantirish.....	298
<i>Aygul Aralbayevna Urazimbetova</i>	
Sud psixologik ekspertizasida travmatik tajriba (PTSD) fonida emotsional reaksiya va ko'rsatma sifati o'rtasidagi bog'liqlik.....	301
<i>Dehqonboyev Shohjahon Oybek o'g'li</i>	
Boshlang'ich ta'limda 4 "K" kompetensiyalarini rivojlantirishdagi muhim dolzarbliklar	307
<i>Idiyeva Gulchehra Izomovna</i>	

Bikaryer oilalarda gender rollar integratsiyasi jarayonidagi psixologik omillar.....	311
<i>Ishboboyeva Gulbarchin Rustam qizi</i>	
Talabalar mustaqil ta'limini tashkil etishda sun'iy intellekt texnologiyalarida foydalanish muammolari va yechimlari.....	315
<i>Karshiyeva Dilnoza Utkirjonovna</i>	
Boshlang'ich ta'limda o'quvchilarning metakognitiv ko'nikmalarini shakllantirishda reflektiv yondashuv.....	319
<i>Laylo Baxtiyor qizi Axmedova</i>	
1939-1945-yillarda O'zbekiston hududida qishloq xo'jaligidagi paxtachilik va oziq-ovqat muammolari.....	323
<i>Mutallibjonov Boburmirzo Muzaffarovich</i>	
Oliy ta'lim muassasalari talabalarining tajriba oxiri jismoniy tayyorgarligi darajasi dinamikasi.....	328
<i>Samadov Sardor Sodiqovich</i>	
O'zbekiston umumta'lim maktablarida mazmun va til integratsiyalashgan o'qitish (CLIL) yondashuvining pedagogik va amaliy imkoniyatlari.....	335
<i>Tursunaliyeva Muattar Alisher qizi</i>	
O'rta maktab 11-sinf o'quvchilarining lug'at boyligini oshirishda turli metodlarning o'rni.....	340
<i>Xamzayeva Ruxshona Abdusamadovna</i>	
Umumta'lim maktablardagi ingliz tili o'quv darsliklari tahlili.....	344
<i>Xiloldinova Zulayho</i>	
Ingliz klassik adabiyoti orqali talabalar ma'naviy-axloqiy dunyoqarashini shakllantirishning innovatsion yondashuvlari.....	348
<i>Ziyotov Farruh Saodilla o'g'li</i>	
XVI asr oxiri va XVII asr boshlarida ingliz dramasi janr va uslub xususiyatlari.....	352
<i>Sherqulova Zuloyho Dilshod qizi</i>	
Биохимическая роль витаминов как кофакторов в метаболических процессах организма.....	356
<i>М. У. Джалилов</i>	
ESL/EFL (ingliz tili ikkinchi/chet til sifatida) kontekslarida lug'at boyligini rivojlantirishda loyiha asosidagi ta'lim (PBL – Project-Based Learning): tajribalar, natijalar va O'zbekiston sharoiti uchun tavsiyalar.....	359
<i>Masharibova Sayyora Ahmedovna</i>	
Maktabga tayyorlov yoshidagi bolalarda kognitiv tezkorlikni rivojlantirishda multisensor yondashuvning samaradorligi.....	364
<i>Musratova Zilola</i>	
Yangi O'zbekiston sharoitida talabalarning tarixiy dunyoqarashini rivojlantirishda tarixiy ongning ahamiyati.....	367
<i>Shadibekova Dildora Fazildjanovna</i>	
O'zbekiston maktablarida ingliz tili darslarida tanqidiy fikrlashni rivojlantirish: yuqori sinflarda eksperimental tadqiqot dizayni.....	371
<i>Ahmadjonova Diyora Dilshod qizi</i>	
Texnika oliy ta'lim muassasalarida umumiy kimyo kursini integrativ takomillashtirishning ilmiy metodik asoslari.....	376
<i>A. A. Xaydarov</i>	
Sport faoliyatida pedagogning o'rni.....	380
<i>Isoqov Nuriddin Halim o'g'li</i>	
Katta maktabgacha yoshdagi yengil dizartriya nutq nuqsoniga ega bo'lgan bolalarning lug'at boyligini tekshirish.....	384
<i>Mamatova Aziza Bo'riboyevna, Xayrulloeva Marjona Tuychi qizi</i>	
Sharqiy mintaqalarda ajrimdan keyingi erkaklarning psixologik holati: an'anaviylik va zamonaviylik o'rtasida.....	387
<i>Nazokat Xudoyqulova</i>	
Modellashtirish jarayonida "Geogebra" matematik dasturining imkoniyatlari.....	393
<i>O. Halimov, M. Jo'raqulova</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarni ijodiy fikrlashini rivojlantirishning pedagogik psixologik asoslari.....	398
<i>Ozoda Tolipova, Jumaboyeva Zarnigor</i>	
Shaxsda psixologik barqarorlikni rivojlantirish omillari.....	403
<i>Ozoda Tolipova</i>	
Oilaviy qo'llab-quvvatlovsiz sportchilarda yolg'izlik hissi va depressiv belgilarning paydo bo'lishi.....	407
<i>Qaimova Gulmira Uchqun qizi</i>	

Duduqlanuvchi bolalar bilan olib boriladigan logopedik ishlarda oilaning o'rni	410
<i>Raxmatova Elmira Shavkat qizi</i>	
Ajrashgan oilalarda voyaga yetmagan bolalarning psixologik moslashuv darajasi	413
<i>Ro'ziyeva Zilola Fayzulla qizi</i>	
Rinolaliya nutq nuqsoniga ega bolalar bilan operatsiyadan oldingi davrda olib boriladigan logopedik ishlar	417
<i>Shokirova Shaxnoza Dilmurodovna, Nig'matova Movluda Asatulla qizi</i>	
Erta turmush qurish muammosining ijtimoiy psixologik asoslari	421
<i>Sodiqova Gulbarno Odiljon qizi</i>	
Pedagogik kompetentlikni shakllantirishda raqamli texnologiyalarning ahamiyati	424
<i>G'ofurova Mohidil Sayfutdin qizi</i>	
Integrativ yondashuv asosida v-vi sinflarni raqamli texnologiya vositasida o'qitishning pedagogik va psixologik mezonlari	427
<i>Abdug'afur Avliyoqulov</i>	
Raqamli ta'lim muhitida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining akmeologik pozitsiyasini rivojlantirish	432
<i>Aralova Dilafroz Dushaboy qizi</i>	
Pedagogical Foundations for the Development of National Sports Within the Framework of Physical Education for Schoolchildren	436
<i>Aximetov Bayrambay Kanatbayevich</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida zamonaviy integrativ metodlar asosida ilmiy dunyoqarashini rivojlantirishning didaktik modeli	441
<i>Boltayeva Xolida</i>	
O'smirlarda gender infekatsiya namoyon bo'lishiga ta'sir etuvchi psixologik omillar	446
<i>Karimova Gulhumor Shodi qizi</i>	
Talabalarni psixologik treninglar asosida ijtimoiylashtirish omillari	449
<i>Omonova Oyguil Qodir qizi</i>	
Talabalarda boshoratlash ko'nikmalarini shakllantirishning ilmiy pedagogik masalalari	454
<i>Rustamov Bektosh Ximmatovich</i>	
Bo'lajak musiqa o'qituvchilarining badiiy ijod qobiliyatlarini rivojlantirish tamoyillari	458
<i>Saddinov Alisher Atadjanovich</i>	
How to Teach Vocabulary in EFL Classrooms	462
<i>Sarvinov Mirzaliyeva</i>	
Urologiyani o'qitishda interaktiv, multimedia, raqamli texnologiyalarning qo'llanilishi	465
<i>Sayfedinov Sanjarbek Ikramovich</i>	
Taekvondochilarni yillik siklda tayyorlashni rejalashtirish xususiyatlari	469
<i>A. A. Nuriddinov</i>	
Ingliz tilini chet tili sifatida o'rgatishda elektron korpuslar, KWIC, Word Sketch va Konkordans usullarini qo'llash	472
<i>Amonova Mahbuba Olimovna</i>	
Innovatsion pedagogik texnologiyalar yordamida maktabgacha ta'limda integratsiyalashgan ta'limni tashkil etish	476
<i>Asqarova Dilafroz</i>	
Maktab ta'limida o'quvchilar bilan munosabatlarni boshqarish (CRM) tizimlari bilan integratsiya	479
<i>Hamzayeva Kamola Norbek qizi, Duvlanova Mashhura Fahriddin qizi</i>	
Bo'lajak jismoniy tarbiya o'qituvchilarida kasbiy kompetensiyalarni shakllantirish jarayonining psixologik asoslari	483
<i>Ibragimov Aziz Tulkunovich</i>	
Sensor afaziyada olib boriladigan logopedik ishlar mazmuni	487
<i>Otajonova Dilrabo Ramil qizi</i>	
Oilada shaxslararo munosabatlarning ijtimoiy-pedagogik tahlili	491
<i>Palvannazirova Yulduz Hasanboy qizi</i>	
Maktab o'quvchilari og'zaki nutqini metaforani o'qitish orqali rivojlantirish metodikasini takomillashtirish (5–7-sinflar misolida)	495
<i>Rustamova Dilfuzaxon Vohidjon qizi</i>	
Bo'lajak ingliz tili o'qituvchilarining tanqidiy fikrlashini baholash mezonlari va usullari	500
<i>Tojiboyeva Shohistaxon Komiljonovna</i>	

O'quvchilarning tanqidiy fikrlash salohiyatini aniqlashda PISA topshiriqlari asosida diagnostika metodikasi	504
Jumayev Sanjar Soatmumin o'g'li	
The Impact of Family, Environment and Early Childhood Development on Motivation	507
Ayakulov Ulugbek Abdugaffor ugli	
Talabalarning boshqaruv madaniyatini rivojlantirish texnologiyalarini takomillashtirishning nazariy-metodologik asoslari	511
Hamdamova Mahzuna Tursunovna	
Axborot xurujlari sharoitida bo'lajak ingliz tili o'qituvchilarining tanqidiy fikrlashini shakllantirish metodikasi	516
Tojiboyeva Shohistaxon Komiljonovna	

AXBOROT XURUJLARI SHAROITIDA BO'LAJAK INGLIZ TILI O'QITUVCHILARINING TANQIDIY FIKRLASHINI SHAKLLANTIRISH METODIKASI

Tojiboyeva Shohistaxon Komiljonovna

Termiz iqtisodiyot va servis universiteti Fakultetlararo chet tili kafedrası
dotsenti v.b., Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (Phd)

Annotatsiya: Ushbu maqola axborot xurujlari davrida bo'lajak ingliz tili o'qituvchilarida tanqidiy fikrlashni shakllantirish metodikasiga bag'ishlangan. Muallif zamonaviy globallashtirish sharoitida chet tili o'rganuvchi va o'qituvchi sifatida faoliyat yuritishga tayyorlanayotgan shaxslar uchun tanqidiy fikrlashning muhimligini ta'kidlaydi. Maqolada avvalo axborot xurujlari tushunchasi, ularning turli ko'rinishlari, ayniqsa, ommaviy axborot vositalarida hamda ijtimoiy tarmoqlarda uchraydigan manipulyatsiya uslublari xususida umumiy ma'lumotlar keltirilgan. Shundan so'ng zamonaviy ingliz tili ta'limi jarayonida tanqidiy fikrlash ko'nikmasini rivojlantirishning pedagogik va psixologik asoslari, o'qituvchining roliga oid ilmiy tahlillar bayon etiladi. Maqolaning dolzarbligi, ayniqsa, o'qituvchilarni raqamli savodxonlikka yo'naltirish, yomon niyatli axborot manipulyatsiyalarini erta payqash va talabalarga sog'lom fikr yuritish usullarini o'rgatish nuqtalarida namoyon bo'ladi. Shu bilan birga, tanqidiy fikrni rivojlantirish metodikasini xalqaro tajribalar bilan uyg'un holda tatbiq etish zarurligi ham alohida urg'ulanadi. Bunday yondashuv bo'lajak ingliz tili o'qituvchilarining kasbiy malakasini oshirish barobarida kuchli axborot xavfsizligini ham mustahkamlaydi.

Kalit so'zlar: axborot xurujlari, media savodxonlik, tanqidiy fikrlash, metodika, pedagogik mahorat, axborot oqimi, fact-checking, interfaol, kompetensiya, metodologiya, globallashtirish, "ommaviy madaniyat", axloq.

Abstract: This article is devoted to the methodology for the formation of critical thinking in future English teachers during the period of information attacks. The author emphasizes the importance of critical thinking for individuals preparing to operate as foreign language learners and teachers in the context of modern globalization. The article first provides general information on the concept of information attacks, their various manifestations, especially the methods of manipulation found in the media and on social networks. After that, the pedagogical and psychological foundations for the development of critical thinking skills in the process of modern English education and scientific analyses on the role of the teacher are described. The relevance of the article is especially manifested in the orientation of teachers to digital literacy, the early detection of ill-intentioned information manipulations, and teaching students ways of common sense. At the same time, the need for implementing the methodology for the development of critical thinking in harmony with international experiences is also highlighted. Such an approach, in addition to improving the professional skills of future English teachers, will also strengthen strong information security.

Key words: information attacks, media literacy, critical thinking, methodology, pedagogical skill, information flow, fact-checking, interactive, competence, methodology, globalization, "mass culture", ethics.

Аннотация: Данная статья посвящена методике формирования критического мышления у будущих учителей английского языка в эпоху информационных атак. Автор подчеркивает важность критического мышления для людей, изучающих иностранный язык и готовящихся к работе в качестве учителей в условиях современной глобализации. В статье сначала дается обзор концепции информационных атак, их различных проявлений, особенно тех методов манипуляции, которые встречаются как в средствах массовой информации, так и в социальных сетях. После этого излагаются педагогические и психологические основы развития навыков критического мышления в современном англоязычном образовании и проводится научный анализ роли учителя. Актуальность статьи особенно проявляется в ориентации учителей на цифровую грамотность, раннее обнаружение недобросовестных информационных манипуляций и обучение учащихся методам здравого смысла. При этом особо подчеркивается необходимость применения методики развития критического мышления в гармонии с международным опытом. Такой подход, наряду с повышением профессиональной квалификации будущих учителей английского языка, также укрепляет надежную информационную безопасность.

Ключевые слова: информационные атаки, медиаграмотность, критическое мышление, методология, педагогическое мастерство, поток информации, проверка фактов, интерактивность, компетентность, методология, глобализация, "популярная культура", этика.

KIRISH

Globallashuv jarayonlari, raqamli texnologiyalarning jadal rivojlanishi va ijtimoiy tarmoqlar orqali informatsion oqimning ortib borishi zamonamizda “axborot xurujlari” (informatsion hujumlar yoki “informatsion urushlar”) atamasi tobora keng qo'llanilmoqda. Ayniqsa, yosh avlod vakillari, talabalar, jumladan, bo'lajak chet tili (xususan, ingliz tili) o'qituvchilari turli manipulyatsiya, propaganda va soxta xabarlar tez uchrashi mumkin. Ular ilg'or texnologiyalardan foydalangan holda axborotni qabul qilish, uzatish va baholash jarayonida tanqidiy nuqtayi nazarga tayanishga ehtiyoj sezishadi. Chunki axborot xurujlari turli darajadagi ma'lumotlarning ishonchligini shubha ostiga qo'yadi, tahlil etilmasdan qabul qilingan har qanday xabar yoshlar ongiga bevosita ta'sir o'tkazishi, shu orqali ularning kasbiy va shaxsiy faoliyatiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin.

Ta'lim jarayonida bo'lajak ingliz tili o'qituvchilari nafaqat mazkur tilda erkin muloqot qila oladigan, balki global axborot makonidagi xabarlar va ma'lumotlarni tanqidiy tahlil qila oladigan darajada bilim va ko'nikmalarga ega bo'lishlari lozim. Zero, o'qituvchi kelajak avlodni shakllantiruvchi eng muhim subyekt sifatida ularning mustaqil fikrlashini, xolis tahlil qilishini hamda o'quvchilarga tanqidiy fikrlash zaruriyatini yetkazish qobiliyatiga ega bo'lmog'i lozim.

“Axborot xurujlari” yoki “informatsion urush” atamasi zamonaviy siyosat, sotsiologiya, media tadqiqotlari hamda pedagogika sohasida keng qo'llanilmoqda. Ushbu atama ostida ma'lum maqsadlar yo'lida ijtimoiy guruhlar, davlatlar yoki shaxslar ongiga va qalbiga ta'sir o'tkazish, ularni turli xabarlar, propaganda, manipulyatsion texnologiyalar orqali boshqarish nazarda tutiladi ^[1]. Zamonaviy axborot xurujlari ijtimoiy tarmoqlar, blogerlik, ommaviy axborot vositalari, kino, reklama va hatto o'yin platformalari kabi son-sanoqsiz manbalardan boshqarilishi mumkin. Ularda auditoriyani ishontrish, o'zgacha fikrga ega bo'lganlarni kamsitish, ma'lumotni buzib ko'rsatish, tahdid yoki shantaj qilish kabi turli mexanizmlar qo'llaniladi. Ayniqsa, yoshlar (jumladan, bo'lajak o'qituvchilar ham) turli ko'rinishdagi, katta miqdordagi ma'lumot oqimiga duch keladi va uni saralash, ishonchli manbalarni “feyk”lardan farqlash mas'uliyatiga ega bo'lishlari lozim. Ta'lim tizimi globallashuv jarayonida chetdan kirib keladigan turli axborot xurujlarining bevosita ta'sir doirasiga tushib qolishi mumkin. Shu sababli o'qituvchi va talabalar turli g'arazli ma'lumotlarga aldanib qolmaslik, noxolis manbalarga ko'r-ko'rona ergashmaslik, manipulyatsiyani erta payqash kabi kompetensiyalarni egallab, xolis tahlil qilish ko'nikmasiga ega bo'lishlari shart.

Xususan, chet tili o'qituvchilari, ayniqsa ingliz tili yo'nalishidagilar, rivojlangan xorijiy media manbalari bilan tez-tez ishlaydi. Ular chet tildagi turli ilmiy va ommabop nashrlarni o'qish, tarjima qilish jarayonida deyarli har kuni axborot oqimi bilan to'qnash keladi. Shu bois, bo'lajak ingliz tili o'qituvchilari axborot xurujlari qarshisida o'zlarini ham, kelgusida o'qitadigan o'quvchilarini ham himoya qila oladigan, manipulyativ texnologiyalarni aniqlay oladigan va tanqidiy savollar orqali real xulosaga kela oladigan darajada tayyorgarlikka ega bo'lmog'i zarur.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Tanqidiy fikrlash – nafaqat maktab yoki universitet doirasida, balki kundalik hayotda ham eng zarur kompetensiyalardan biri sanaladi. Ayni paytda bu tushuncha turli sohalarida – pedagogika, psixologiya, sotsiologiya, falsafa – keng o'rganilmoqda. John Dewey tanqidiy fikrlashni insonning “o'z bilimlari va tajribasi ustidan doimiy ravishda mulohaza yuritib, xulosa qilish” ko'nikmasi sifatida sharhlaydi ^[2]. Tanqidiy fikrlash – muammoni aniqlash, taxminlar ilgari surish, turli manbalardan dalil to'plash, dalillarni tahlil qilish, xulosa va takliflar ishlab chiqish jarayonlaridan iborat. Eng muhimi, bunda shaxs turli nuqtayi nazar, manba va faktlarni solishtiradi, birini ikkinchisidan ustun qo'ymaydi, manipulyatsion yoki haqiqatga zid xabarlariga shubha bilan yondashadi. Pedagogik nuqtayi nazardan, tanqidiy fikrlash “tayyor” ma'lumotni yodlash o'rniga, o'quvchiga mustaqil ravishda tahlil qilish, xulosa chiqarish va o'z pozitsiyasini dalil-isbot bilan himoya qilish ko'nikmasini beradi. Jean Piaget bola aqliy rivojlanishi nazariyasida shaxsning rivojlanishi o'zaro muloqot va tajriba orqali shakllanishini ta'kidlab, bunda tanqidiy fikrlashning ahamiyatini ko'rsatadi ^[3].

Tanqidiy fikrlash bo'lajak o'qituvchilarga, jumladan ingliz tili mutaxassislariga, quyidagilarni ta'minlaydi:

- Manbalarni tahlil qilish: xorijiy manbalardan olingan ma'lumotlar ichida asl-haqiqatni soxtasidan farqlash, aytilgan fikr yoki dalillarning ishonchligini baholash.
- Ijodiy yondashuv: muammolarni noan'anaviy usullar bilan hal qilish, turli metodlarni sinab ko'rish, o'quv jarayonini rang-baranglashtirish.
- Bahs-munozaralarga tayyorgarlik: o'quvchilarga bilim berish jarayonida vaziyatga mos savollar berish, ulardan keladigan savollarni tahlil qilish, turli qiyinchiliklarga tanqidiy nuqtayi nazardan qaray olish.
- Mustaqil qaror qabul qilish: rasmiy-siyosiy yoki ommabop axborot oqimlari qarshisida mustaqil xulosa chiqarish, manipulyatsiya va stereotiplardan xoli bo'lish.

Zamonaviy jamiyatda ingliz tilini bilish nafaqat xorijiy adabiyotlarni o'qish yoki boshqa madaniyatlar bilan tanishish, balki ilmiy, iqtisodiy va siyosiy jarayonlarga chuqur kirib borish demakdir. O'qituvchi har doim o'zi dars berayotgan fan bo'yicha trendlarni, yangiliklarni, xorijiy ilmiy adabiyotlarni kuzatib boradi, so'ng ularni o'quvchilarga yetkazadi. Shunday sharoitda bu xabarlariga, ilmiy yangilik yoki maqolalarga tanqidiy munosabatda bo'lish, manbaning ishonchliligini aniqlash, asossiz yoki ilmiy jihatdan puch dalillarni saralash muhim sanaladi.

Axborot xurujlari sharoitida esa ingliz tili o'qituvchilari (jangovar propaganda materiallari, "feyk" yangiliklar, noto'g'ri tarjimalar)ning bevosita nishoniga aylanishi mumkin. Yosh avlodga til o'rgatar ekan, o'qituvchi ayni paytda mustaqil va tanqidiy fikrni namoyon qilishi, bahsli masalalar bo'yicha xolis pozitsiya shakllantirishga ko'maklashishi lozim. Tanqidiy fikrlash kompetensiyasini shakllantirishda eng katta mas'uliyat bo'lajak o'qituvchi zimmasiga yuklanadi. Chunki u kelajakda yosh avlodni o'rgatish, ularning ongini ma'lum ma'noda "konstruksiya qilish" jarayonida ishtirok etadi. Agar o'qituvchi o'zi tanqidiy fikrlashga ega bo'lmasa, yangilikka, turli qarashlarga doim shubha bilan yondashishni bilmasa, chet tilidagi adabiyotlar bilan mustaqil ishlash jarayonida soxtaga aldanishi yoki noto'g'ri axborotni tarqatishi xavfi yuqori bo'ladi. Shu ma'noda, zamonaviy pedagogik texnologiyalarda tanqidiy fikrlash nafaqat dars jarayonining, balki o'qituvchilarni tayyorlovchi oliy ta'lim bosqichlarining ham ustuvor mavzularidan biri sanaladi.

Oliy ta'lim muassasalarida bo'lajak ingliz tili o'qituvchilari uchun mo'ljallangan dasturlar ko'pincha lingvistik va metodik bilimlarga urg'u beradi. Ammo axborot xurujlari sharoitida bu yetarli emas. Teguishli mavzular doirasida media savodxonlik, tanqidiy tahlil, axborotni filtrlash, feyk xabarlarini aniqlash usullari kabi modullarni kiritish talab etiladi. Misol uchun, "Chet tilini o'qitish metodikasi" fanida alohida blok sifatida "Tanqidiy fikrlash va axborot xurujlari" bo'limini ishlab chiqish mumkin. Unda talabalar: turli matn turlarini tahlil qilish (ilmiy maqola, jurnalistik material, blogpost, ijtimoiy tarmoq xabari); manba ishonchliligini aniqlash (muallif kim, nashr turi, maqsad, sponsori, e'lon qilingan joyi va boshqalar); axborot manipulyatsiyalarini (magnit sarlavhalar, qo'rqitish, hissiy bosim, stereotiplar bilan o'ynash) bilish va ularga qarshi dalil-isbot keltirish; tanqidiy savol berish malakalarini o'rganadilar ^[4].

TAHLIL VA NATIJALAR

Tanqidiy fikrlashni shakllantirish bo'yicha metodikaning samaradorligi ko'p jihatdan uning psixologik poydevorga qanday tayanishiga bog'liq. Avvalo, o'quvchi yoki talabaning kognitiv jarayonlari – idrok, xotira, tafakkur, xulosa – bir butun holda ishga solinishi lozim. Lev Vygotskiy "Yakuniy maqsad bolaga tayyor bilimni berish emas, balki uni mustaqil aqliy faoliyatga o'rgatishdir" deya ta'kidlarkan, tanqidiy fikrlashga zamin bo'ladigan metakognitiv faoliyatga (o'z tafakkur jarayonini anglash) urg'u beradi. Demak, bo'lajak ingliz tili o'qituvchilari o'qish jarayonida o'z fikrlarini kuzatish, "Nima uchun men bu xulosaga keldim?", "Bu manba nega ishonchli yoki ishonchsiz?" kabi savollarni berish, shubha elementini doimo saqlashni o'rganishlari zarur. Metodikaning muhim elementi – tanqidiy savol berish madaniyati. Ta'lim jarayonida standart savollar ("Bu narsa nima?", "Qachon vujudga kelgan?") o'rniga sababiy-oqibatli, baholovchi, qiyosiy savol shakllariga e'tibor qaratiladi. Masalan, chet tilidagi matnni o'qiyotgan talaba "Muallif kim?", "Uning maqsadi nima?", "Ishonchlilik darajasini qanday aniqlash mumkin?", "Mazkur dalilga qarshi qanday dalillar bo'lishi mumkin?" singari savollarni berish orqali matnni chuqurroq o'rganadi ^[5].

Tanqidiy fikrlash metodikasida "o'quvchi – faol subyekt" tamoyili ustuvor o'rin tutadi. O'qituvchi yoki o'quv markazi tayyor bilimni uzatmaydi, balki o'quvchilarni savol, izlanish, munozara va dalillash jarayoniga jalb etadi. Yana bir muhim omil – xatoga nisbatan to'g'ri munosabat: xatolar tanqidiy tahlil qilinadi, ammo jazolanmaydi, balki o'quvchining o'sish jarayonidagi tabiiy qadam sifatida ko'rib chiqiladi. Xabarni bitta manbadan olish va uni qayta tekshirmaslik ham tanqidiy fikrga to'sqinlik qiladi. Ingliz tilidagi manbalarda ham turlicha siyosiy yoki iqtisodiy manfaatlar bo'lishi mumkin. Shu sababli, har doim bir xabarga kamida ikki-uch muqobil manbani qiyosan o'rganish zarur. Talabaning tanqidiy fikrlashga ehtiyoj sezmasligi, "O'qituvchi aytdi, demak to'g'ri", "Kitobda yozilgan ekan, shuning o'zi kifoya" degan qarash tanqidiy fikrlashni shakllantirishda jiddiy to'siqdir. Shu bois o'qituvchi har bir mashg'ulotda "Nima uchun bu axborotga ishonypsiz?", "Shubhangiz bormi?", "Qanday savollar tug'ildi?" deya yo'naltiruvchi savollar berishi, ularda ichki motivatsiya uyg'otishi lozim ^[6].

Tanqidiy fikrlashni rivojlantirishda pedagogik tavsiyalar:

- Ingliz tili darslariga integratsiya – grammatika va leksikani o'rgatishda ham real maqolalar, yangiliklar va internet resurslaridan foydalanib, talabalarga tanqidiy savollar berish, matnni har tomonlama tahlil qilishni talab qilish.
- Axborot texnologiyalaridan foydalanish – raqamli platformalarda "blogpost"larni, "fake news" identifikatori kabi onlayn vositalarni qo'llash orqali bo'lajak o'qituvchilarning media savodxonligini oshirish.

- Mustaqil izlanish – talabalarga xalqaro axborot agentliklari xabarlarini solishtirish, tarjima jarayonida ma’no buzilishlarini aniqlash kabi topshiriqlar berish.
- Tajriba almashish – o’qituvchilar va talabalarning munozarali forumlarini yo’lga qo’yish, chet ellik mutaxassislar ishtirokidagi vebinarlar orqali turli davlatlarda axborot manipulyatsiyalari qanday namoyon bo’layotganini tahlil qilish ^[7].

XULOSA

Axborot xurujlari sharoitida bo’lajak ingliz tili o’qituvchilarining tanqidiy fikrlashini shakllantirish zamonaviy pedagogikaning ustuvor masalalaridan biridir. Globallashuv asrida turli manbalardan ingliz tilida kelayotgan xabarlariga nisbatan ehtiyotkorlik, tahliliy yondashuv va mustaqil xulosa qilish malakasi bo’lajak o’qituvchilarning kasbiy muvaffaqiyati, shu bilan birga ijtimoiy mas’uliyati uchun ham muhim omil ekanini ko’rib chiqdik. Maqolada keltirilgan nazariy mulohazalar, ilmiy manbalardagi fikrlar hamda tajriba ishlarining natijalari tanqidiy fikrlash metodikasining pedagogik jarayonda juda muhim o’rin tutishini tasdiqlaydi. Raqamli texnologiyalar rivojlanib borar ekan, sun’iy intellekt vositalari orqali soxta ma’lumot tarqatish jarayonlari ham kuchaymoqda. Shundan kelib chiqib, bo’lajak o’qituvchilarni “deepfake” videolar, sintetik matnlarni aniqlash, raqamli forenzika kabi yangi metodlardan boxabar qilish lozim. Yakuniy natija shundan iboratki, tanqidiy fikrlash metodikasini puxta egalagan bo’lajak ingliz tili o’qituvchilari axborot xurujlari qarshisida mustahkam to’siq bo’la oladi, o’zi va o’quvchilari hayotida sodir bo’ladigan informatsion oqimlarni ob’ektiv baholashni, manipulyatsiyalardan xoli xulosa qilishni hamda zarur paytda dalil-isbotga tayanib fikrni himoya qilishni o’rgatadi. Bunday o’qituvchilar ijtimoiy-iqtisodiy, siyosiy va ma’naviy jihatdan barqaror jamiyatni shakllantirishda muhim rol o’ynaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro’yxati:

1. Karimov, A. S. “Globallashuv jarayonida axborot xuruji.” Масъул муҳаррир (2019): 187.
2. Muminova, Aydin. “Interfaol darslar orqali tanqidiy fikrlashni rivojlantirish.” Miasto Przyszłości 55 (2024): 214–216.
3. Piaget, Jean. The Construction of Reality in the Child. Routledge, 2013.
4. Raximova Dilnoza Botirovna, va Jumanazarova Sitora. “Ta’limda raqamli texnologiyalarning rivojlanish bosqichlari.” Tanqidiy nazar, tahliliy tafakkur va innovatsion g’oyalar 1.2 (2024): 162–164.
5. Jumaboyev Doniyorjon G’iyosiddin o’g’li. “Yoshlarni mustaqil fikrlashini yuksaltirishning ijtimoiy-falsafiy omillari.” Лучшие интеллектуальные исследования 38.3 (2025): 87–99.
6. Shukurova Nargiza Ikramovna. “Talabalarda kasbiy refleksiya va tanqidiy fikrlash: yuksalishning asosiy omillari.” Zamonaviy ta’lim tizimini rivojlantirish va unga qaratilgan kreativ g’oyalar, takliflar va yechimlar 7.76 (2025): 117–121.
7. Xo’jamqulova Nafisa Ro’ziqulovna, va Eshkuvvatova Xosiyat Farxodovna. “Ta’limda ijodiy va tanqidiy fikrlashni rivojlantirish: O’zbekistondagi imkoniyatlar va xalqaro tajribalar.” Global Science Review 1.1 (2025): 138–142.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2025. №8

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.